

Prolog: Podstawy programowania logicznego

Programy do uruchomienia Prologa

- <https://wiki.ostrowski.net.pl/prolog/> na bazie <https://tau-prolog.org/>
- <https://swish.swi-prolog.org/>

Wstęp

Prolog (Programming in Logic) to jeden z najstarszych i najbardziej znanych języków programowania deklaratywnego. Został stworzony w latach 70-tych XX wieku przez Alaina Colmeraura i Phillipa Rousselota. Jest to język, w którym programista opisuje problem w postaci faktów, reguł i zapytań, a system komputerowy samodzielnie wyciąga wnioski i szuka rozwiązań.

Zastosowania Prologa

Prolog jest szeroko stosowany w dziedzinach, które wymagają rozwiązywania problemów logicznych, takich jak:

- Sztuczna inteligencja (AI): Prolog jest używany do tworzenia systemów eksperckich, systemów wnioskowania i robotyki, gdzie konieczne jest podejmowanie decyzji na podstawie dostępnych danych.
- Analiza i przetwarzanie języka naturalnego: Prolog znajduje zastosowanie w przetwarzaniu języka naturalnego (NLP), ponieważ potrafi analizować i przetwarzać struktury językowe.
- Bazy danych: Prolog może być używany do tworzenia baz danych i systemów wyszukiwania, w których relacje między danymi są wyrażone za pomocą faktów i reguł.
- Rozwiązywanie problemów matematycznych: Dzięki swojej logice, Prolog jest wykorzystywany do rozwiązywania problemów związanych z teorią grafów, szukaniem ścieżek, algorytmami planowania i innymi problemami kombinatorycznymi.

Drzewo Genealogiczne

To jest fakt w Prologu, który opisuje relację „rodzic”. W tym przypadku:

```
rodzic(jozef,jacek) oznacza, że Józef  
jest rodzicem Jacka.
```

Fakty w Prologu są podstawowymi stwierdzeniami, które są uznawane za prawdziwe. Każdy fakt

składa się z predykatu (np. rodzic) i argumentów (np. józef i jacek), które stanowią dane związane z tym predykatem.

Predykaty i reguły:

drzewo.pl

```
% fakty
małżeństwo(jacek,iza).
małżeństwo(andrzej,anna).
małżeństwo(jan,krystyna).
małżeństwo(józef,halina).
małżeństwo(cezary,cecylia).
małżeństwo(henryk,hanna).
małżeństwo(darek,dorota).

% dzieci(jacka i iza)
rodzic(jacek,krzys).
rodzic(iza,krzys).
rodzic(jacek,ola).
rodzic(iza,ola).
rodzic(iza,julek).

%dzieci anrzej i anna
rodzic(andrzej,jas).
rodzic(anna,jas).

% dzieci jana i krystyny
rodzic(krystyna,iza).
rodzic(krystyna,jagoda).
rodzic(krystyna,andrzej).
rodzic(krystyna,jurek).
rodzic(jan,iza).
rodzic(jan,jagoda).

rodzic(jan,andrzej).
rodzic(jan,jurek).

% dzieci cezary i
```

W Prologu `\+` oznacza negację. Jest to operator, który sprawdza, czy wyrażenie jest fałszywe. Możesz to rozumieć jako zapytanie „Czy to nie jest prawda?”. Operator `\+` działa jak negacja logiczna w innych językach programowania.

Przykład użycia negacji:

```
\+ rodzic(józef, jacek).
```

To zapytanie sprawdza, czy Józef nie jest rodzicem Jacka. Jeśli fakt `rodzic(józef, jacek)` nie jest zapisany w bazie danych, wynik będzie prawdą (ponieważ negacja fałszywego stwierdzenia daje prawdę). Jeśli taki fakt istnieje, wynik będzie fałsz.

Negacja w Prologu działa w następujący sposób:

- `\+ A` będzie prawdą, jeśli `A` jest fałszywe.
- `\+ A` będzie fałszem, jeśli `A` jest prawdą.

Przykłady:

- Jeśli mamy fakt `rodzic(józef, jacek)`, zapytanie `\+ rodzic(józef, jacek)` zwróci fałsz.
- Jeśli mamy zapytanie `\+ rodzic(krzysztof, jacek)`. (które nie jest zapisane jako fakt w bazie), to zwróci prawdę.

```
cecylia
rodzic(cecylia,halina).
rodzic(cezary,halina).

% dzieci dorota i darek
rodzic(dorota,danuta).
rodzic(dorota,nadzieja)
.
rodzic(darek,danuta).
rodzic(jacek,nadzieja).

% dzieci jozefa i
haliny
rodzic(halina,jacek).
rodzic(halina,hanna).
rodzic(halina,piotrek).

rodzic(jozef,jacek).
rodzic(jozef,hanna).
rodzic(jozef,piotrek).

rodzic(adam,julek).

kobieta(iza).
kobieta(jagoda).
kobieta(ola).
kobieta(krystyna).
kobieta(halina).
kobieta(hanna).
kobieta(cecylia).
kobieta(dorota).
kobieta(anna).
kobieta(nadzieja).

%reguły

mężczyzna(X) :- \+
kobieta(X).
ojciec(X,Y) :-
rodzic(X,Y),
mężczyzna(X).
matka(X,Y):-
rodzic(X,Y),
kobieta(X).
dziecko(X,Y) :-
rodzic(Y,X).

wnuk(X,Y) :-
dziecko(D,Y),
dziecko(X,D).
```

```
rodzeństwo_n(X,Y) :-  
    matka(M,Y),  
    matka(M,X),  
    ojciec(O,Y),  
    ojciec(O,X), X \= Y.  
  
rodzeństwo_p(X,Y) :-  
    matka(M,Y),  
    matka(M,X),  
    ojciec(O1,Y),  
    ojciec(O2,X),  
    X \= Y,  
    O1 \= O2.  
  
rodzeństwo_p(X,Y) :-  
    matka(M1,Y),  
    matka(M2,X),  
    ojciec(O,Y),  
    ojciec(O,X),  
    X \= Y,  
    M1 \= M2.  
  
rodzeństwo(X,Y) :-  
    rodzeństwo_n(X,Y);  
    rodzeństwo_p(X,Y).  
  
siostra(X,Y) :-  
    rodzeństwo(X,Y),  
    kobieta(X).  
brat(X,Y) :-  
    rodzeństwo(X,Y),  
    mężczyzna(X).  
  
mąż(X,Y) :-  
    mężczyzna(Y),  
    małżeństwo(X,Y),  
    kobieta(Y).  
  
żona(X,Y) :-  
    kobieta(X),  
    małżeństwo(X,Y),  
    mężczyzna(Y).
```

Przykładowe zapytania:

```
% Zapytania do modelu Prolog  
% Komentarze wyjaśniające, co każde zapytanie robi  
  
% Pytanie 1: Sprawdzamy, czy Jacek i Iza są małżeństwem.  
% Zapytanie sprawdza fakt w bazie danych
```

```
małżeństwo(jacek, iza). % Oczekiwana odpowiedź: tak (True)

% Pytanie 2: Sprawdzamy, kto jest ojcem Krzysia.
% Zapytanie testuje regułę "ojciec"
ojciec(X, krzys). % Oczekiwana odpowiedź: X = jacek

% Pytanie 3: Sprawdzamy, kto jest matką Oli.
% Zapytanie testuje regułę "matka"
matka(X, ola). % Oczekiwana odpowiedź: X = iza

% Pytanie 4: Kto jest dzieckiem Jacka?
% Zapytanie testuje regułę "dziecko"
dziecko(X, jacek). % Oczekiwana odpowiedź: X = krzys ; X = ola ; X = nadzieja

% Pytanie 5: Sprawdzamy, czy Krzysiu i Ola to rodzeństwo.
% Zapytanie testuje regułę "rodzeństwo_n" (rodzeństwo na podstawie tych samych rodziców)
rodzeństwo_n(krzys, ola). % Oczekiwana odpowiedź: tak (True)

% Pytanie 6: Kto jest wnukiem Jana?
% Zapytanie testuje regułę "wnuk"
wnuk(X, jan). % Oczekiwana odpowiedź: X = iza ; X = jagoda ; X = andrzej ; X = jurek

% Pytanie 7: Sprawdzamy, czy Iza i Jagoda są siostrami.
% Zapytanie testuje regułę "siostra"
siostra(iza, jagoda). % Oczekiwana odpowiedź: tak (True)

% Pytanie 8: Kto jest mężem Anny?
% Zapytanie testuje regułę "mąż"
mąż(X, anna). % Oczekiwana odpowiedź: X = andrzej

% Pytanie 9: Kto jest żoną Jana?
% Zapytanie testuje regułę "żona"
żona(X, jan). % Oczekiwana odpowiedź: X = krystyna

% Pytanie 10: Kto jest bratem Izy?
% Zapytanie testuje regułę "brat"
brat(X, iza). % Oczekiwana odpowiedź: X = andrzej ; X = jurek

% Pytanie 11: Kto jest ojcem Jasem?
% Zapytanie testuje regułę "ojciec"
ojciec(X, jas). % Oczekiwana odpowiedź: X = andrzej

% Pytanie 12: Sprawdzamy, czy Jacek i Halina są małżeństwem.
% Zapytanie testuje fakt w bazie danych
małżeństwo(jacek, halina). % Oczekiwana odpowiedź: nie (False)

% Pytanie 13: Kto jest ojcem Jagody?
% Zapytanie testuje regułę "ojciec"
```

```
ojciec(X, jagoda). % Oczekiwana odpowiedź: X = jan

% Pytanie 14: Kto jest matką Krystyny?
% Zapytanie testuje regułę "matka"
matka(X, krystyna). % Oczekiwana odpowiedź: brak odpowiedzi, ponieważ nie
mamy takiego faktu

% Pytanie 15: Kto jest rodzeństwem Haliny?
% Zapytanie testuje regułę "rodzeństwo"
rodzeństwo(X, halina). % Oczekiwana odpowiedź: X = cezary ; X = cecylia

% Pytanie 16: Kto jest siostrą Izy?
% Zapytanie testuje regułę "siostra"
siostra(X, iza). % Oczekiwana odpowiedź: X = jagoda
```

Zagadka kryminalna

W Prologu `\=` oznacza nierówność.

To jest operator porównania, który sprawdza, czy dwie wartości (lub zmienne) są różne.

W tym przypadku:

`X \= 0` oznacza, że `X` jest różne od 0.

Predykaty i reguły:

morderca.pl

```
% Fakty
osoba(tomasz, 55,
stolarz).
osoba(krzysztof, 25,
piłkarz).
osoba(krzysztof, 25,
rzeźnik).
osoba(piotr, 25,
złodziej).
osoba(anna, 39,
chirurg).

romans(anna, piotr).
romans(anna,
krzysztof).
romans(agnieszka,
piotr).
romans(agnieszka,
tomasz).
```


W Prologu `_` jest tzw. anonimową zmienną.

Oznacza to, że nie interesuje nas wartość tej zmiennej i nie będziemy jej używać w dalszej części programu. Prolog przyjmuje ją, ale nie przypisuje jej żadnej konkretnej wartości.

W Prologu możesz używać `_`, gdy nie zależy ci na wynikach tej zmiennej, np. w przypadku:

```
motyw(X, zazdrość) :-
    kobieta(X),
    zamordowana(0),
    romans(0, M),
    romans(X, M),
    X \= 0.
```

W przypadku powyższym, zmienna `M` w regule `romans(0, M)` jest używana, ponieważ sprawdzamy `romans` między `0` a `M`, ale jeśli w innym przypadku nie chcemy używać jakiejś zmiennej, zapisujemy ją jako `_`:

```
zamordowana(agnieszka).
prawdopodobnie_zamordow
ana(agnieszka,
kij_golfowy).
prawdopodobnie_zamordow
ana(agnieszka, łom).
```

```
pobrudzony(tomasz,
krew).
pobrudzony(agnieszka,
krew).
pobrudzony(krzysztof,
krew).
pobrudzony(krzysztof,
błoto).
pobrudzony(piotr,
błoto).
pobrudzony(anna, krew).
```

```
posiada(tomasz,
sztuczna_noga).
posiada(piotr,
rewolwer).
```

```
podobne_obrażenia(sztuc
zna_noga, kij_golfowy).
podobne_obrażenia(noga_
od_stołu, kij_golfowy).
podobne_obrażenia(łom,
kij_golfowy).
podobne_obrażenia(nożyc
zki, nóż).
podobne_obrażenia(but_p
iłkarski, kij_golfowy).
```

```
% Fakty o płci
mężczyzna(piotr).
mężczyzna(krzysztof).
mężczyzna(tomasz).
```

```
kobieta(anna).
kobieta(agnieszka).
```

```
% Reguły
posiada(X,
but_piłkarski) :-
osoba(X, _, piłkarz).
posiada(X, piłka) :-
osoba(X, _, piłkarz).
posiada(X, nóż) :-
```

`romans(_, _).` *% przykładowy zapis, który oznacza, że nie zależy nam na wartościach*

To mówi Prologowi: „Przyjmij wszystkie możliwe wartości, ale nie będziemy ich używać ani sprawdzać”.

Zatem `_` pełni rolę zmiennej, której wartości nie będziemy wykorzystywać w dalszej logice.

```
osoba(X, _, rzeźnik).
posiada(X, nóż) :-
osoba(X, _, chirurg).
posiada(X, nożyczki) :-
osoba(X, _, chirurg).
posiada(X, łom) :-
osoba(X, _, złodziej).
posiada(X,
noga_od_stołu) :-
osoba(X, _, stolarz).

posiada(X,
narzędzie_zbrodni) :-
    posiada(X,
rewolwer);
    posiada(X, nóż);
    posiada(X,
kij_golfowy);
    posiada(X,
nożyczki);
    posiada(X,
but_piłkarski);
    posiada(X,
noga_od_stołu);
    posiada(X,
sztuczna_noga);
    posiada(X, łom).

podejrzany(X) :-
    zamordowana(0),
prawdopodobnie_zamordow
ana(0, Y),
podobne_obrażenia(N,
Y),
    posiada(X, N).

motyw(X, zazdrość) :-
    mężczyzna(X),
    zamordowana(0),
    romans(0, X).

motyw(X, zazdrość) :-
    kobieta(X),
    zamordowana(0),
    romans(0, M),
    romans(X, M),
    X \= 0.

motyw(X, pieniądze) :-
    mężczyzna(X),
    osoba(X, _,
```



```
złodziej).
```

```
morderca(X) :-  
    podejrzany(X),  
    zamordowana(0),  
    motyw(X, _),  
    pobrudzony(0, S),  
    pobrudzony(X, S).  
  
motyw_mordercy(M) :-  
    morderca(X),  
    motyw(X, M).
```

Odpowiedz na pytania:

Kto posiada narzędzia zbrodni ?

`posiada(X, narzędzie_zbrodni).`

Kto jest podejrzany o morderstwo?

`podejrzany(X).`

Jakie motywy zbrodni miały poszczególne osoby?

`motyw(X, M).`

Kto jest mordercą?

`morderca(X).`

Jaki motyw miał morderca?

`motyw_mordercy(M).`

From:

<https://wiki.ostrowski.net.pl/> - **Kacper's Wiki**

Permanent link:

<https://wiki.ostrowski.net.pl/doku.php?id=notatki:prolog&rev=1747207272>

Last update: **2025/05/14 09:21**